

Országos Bőr-Nemikórtani Intézet*
(igazgató: Horváth Attila Dr., egyetemi tanár) közleménye

Syphilitikus megbetegedések Magyarországon 2004-ben Syphilis cases in Hungary in 2004

BERECZ MARGIT DR., VÁRKONYI VIKTÓRIA DR., HORVÁTH ATTILA DR.

ÖSSZEFOGLALÁS

A közlemény a 2004. évi magyarországi syphilitikus megbetegedéseket ismerteti, összehasonlítva az előző évek adataival. Budapesten 2004-ben az előző évhez viszonyítva 50,98%-kal, vidéken 9,5%-kal, országosan 26,72%-kal több a syphilis. A betegek 29,78%-a korai, tünetes, 57,17%-a tünetmentes szakban került felismerésre. A syphilis latens recens kórformában szenvedő betegek aránya vidéken, a korai tünetes szakban diagnosztizált betegek száma Budapesten nagyobb. A syphilis connatalis recens kevesebb, mint 2003-ban, – országosan négy beteget jelentettek. Csökkent – főként Budapesten – a kontaktuskutatás hatékonysága. 2004-ben a legtöbb syphilit Magyarországon keleti, északkeleti részén, valamint a Duna-Tisza közén diagnosztizálták.

Kulcsszavak:

Syphilis - epidemiológia - kontaktus kutatás - Országos Bőr-Nemikórtani Intézet

SUMMARY

This paper discusses syphilis epidemiological data in Hungary in 2004 and compares it to that of previous years. In 2004 there was a 26,72% increase in syphilis cases nationwide. The increase of case numbers in Budapest was 50,98% and 9,5% for the rest of the country. 29,78% of these cases were diagnosed as early, symptomatic syphilis and 57,17% were diagnosed as early latent syphilis. The ratio of early symptomatic cases was higher in Budapest, while the number of early latent cases was higher in the rest of the country. The number of early connatal syphilis cases was lower than in 2003 – four cases were reported nationwide. The efficiency of partner-identification decreased, especially in Budapest. In 2004 the regions reporting the most syphilis cases were East and Northeast Hungary.

Key words:

Syphilis - epidemiology - contact tracing - National Institute of Dermato-Venereology

Az Országos Bőr-Nemikórtani Intézet Szervezési és Módszertani Osztálya feladatkörébe tartozott a nemibetegségekkel kapcsolatos adatok gyűjtése, értékelése is. Megalapításától, 1952-től kezdve, a kötelező jelentéseken túl, az Intézet munkatársai közlemény formájában is közzétettek adatokat, melyek korábban a Dermato-Venerológia Haladásában, 1997-től a Magyar Venerológiai Archívumban jelentek meg. Az Országos Bőr-Nemikórtani Intézet 2005. március 31-én megszűnt, így jelen közlemény ennek a folyamatnak a lezárását is jelenti. A közleményben szereplő adatok közreadását indokolja, hogy közérdekűek, nem évülnek el. Bár a 2004. évi syphilitikus megbetegedések ismertetését tartottuk elsősorban fontosnak, összegző, összehasonlító adatokat 1982-től 2004-ig, több táblázatban is feltüntettünk. Ezek értékét jelzi, hogy a Magyarországra vonatkozó, nemzetközileg becsült adatok megegyeznek az itt közöltekkel.

Az adatokat Magyarország 124 bőr- és nemibeteg gondozója (2004-ben vidék: 103, Budapest: 21) és az OBNI STD Centrum szolgáltatotta.

* Az Országos Bőr-Nemikórtani Intézet 2005. március 31-én megszűnt

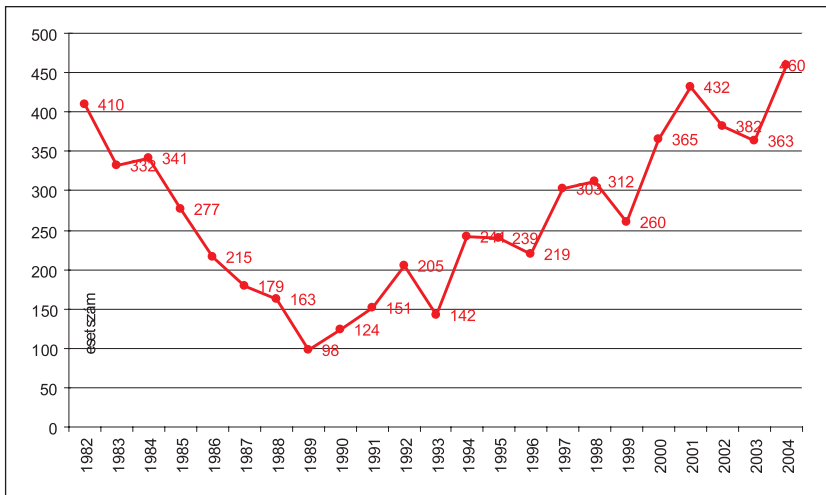
Adatismertetés

Az elmúlt 23 évben (1982–1989-ig) a syphilitikus megbetegedések száma csökkent, 1990-től – kivétel az 1993., 1996., 1999. év – szaporodott. 2002–2003-ban úgy tűnt, lefelé ívelő tendencia kezdődik, de a 2004-ben bejelentett esetszám minden eddigit meghalad, összesen 460, az incidencia 4,53.

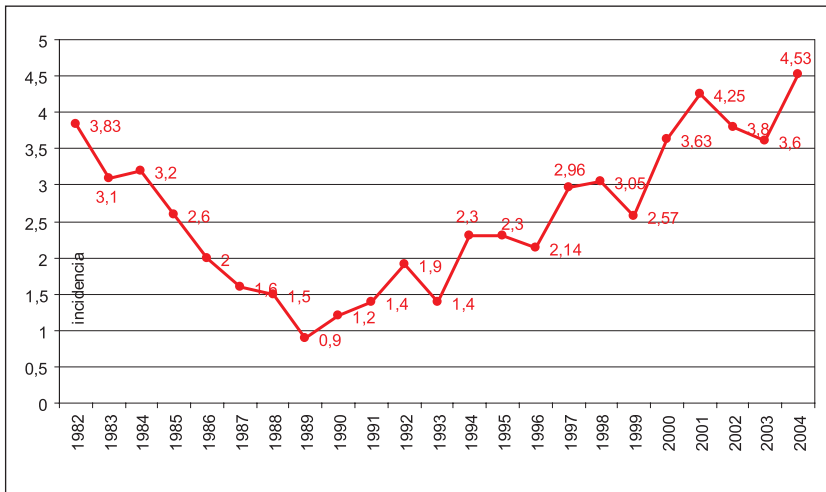
A Magyarországon 2004-ben kezelésbe vett syphilitikus betegek száma 97-tel (26,72 %) több, mint 2003-ban (1., 2. ábra).

BUDAPEST-VIDÉK ARÁNY

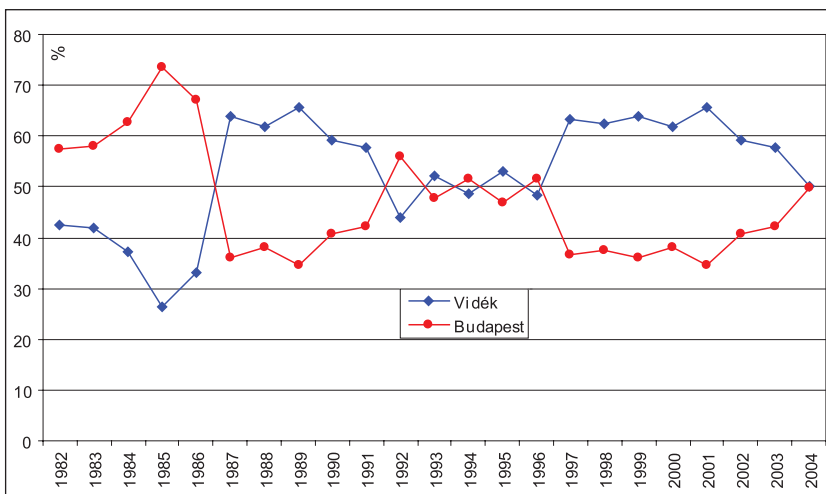
2004-ben a syphilis 50,22%-át vidéken, 49,78%-át Budapesten kórismézték. Vidéken a betegek száma tizenkilencel (9,5%), Budapesten hetvennyolccal (50,98%) több, mint 2003-ban. 1997-ben a korábbi, budapesti túlsúly megfordult, a vidéki syphilis esetek aránya 60% fölé emelkedett. A különbség vidék javára 2001-ben a legnagyobb. Ezt követően egyre több syphilit jelentettek Budapestről. 2004-ben mindössze 0,44%-kal több a vidéki megbetegedés – lényegében azonos a budapestivel (3. ábra).

1. ábra
Syphilis esetszámok Magyarországon -1982-2004

2. ábra
Syphilis incidencia Magyarországon -1982-2004

3. ábra
Syphilis százalékos megoszlása a fővárosban és vidéken -1982-2004

NEMEK SZERINTI MEGOSZLÁS

A nemek szerinti megoszlásra – leszámítva az 1994. évet – a férfi túlsúly jellemző. 2002-től ez még fokozódik, 2004-ben a betegek 63,49%-a férfi, 36,96% nő (4. ábra).

SYPHILIS KÓRFORMÁK

Korai syphilis – késői syphilis

A korai syphilis (syphilis I-II, latens recens) incidenciája 1989-től egyre emelkedik, 2004-ben 3,94, ami az elmúlt 23 év legnagyobb értéke.

A késői syphilis incidenciája 1982–2004. között 0,81 és 0,16 közötti, az elmúlt 3 évben 0,5 körüli érték.

A syphilitikus megbetegedések számának emelkedéséért a korai fertőző syphilis megszaporodása a felelős (5. ábra).

Syphilis recens symptomatica

2004-ben a betegek 29,78%-a, összesen 137 eset, korai, tünetes syphilis. Ennek csaknem a fele, 13,91%, primer affectio, 15,87% pedig másodlagos syphilis. 2004-ben a korai, tünetes fertőző syphilis (syI-II.) 34 esettel volt több, mint 2003-ban.

Syphilis latens recens

A korai lappangó syphilis országosan 263, a bejelentett betegek 57,17%-a. Míg az előző években ezt a kórformát nagyobb számban diagnosztizálták vidéken, 2004-ben a különbség csak 1,67%.

Syphilis connatalis

Syphilis connatalis recenst 1994-től jelentettek. Ezt követően 2003-ban volt a legtöbb, összesen kilenc. 2004-ben vidéken észleltek 5 beteget. Négy beteg két év alatti, egy az 5-14-es éves korcsoportba tartozik.

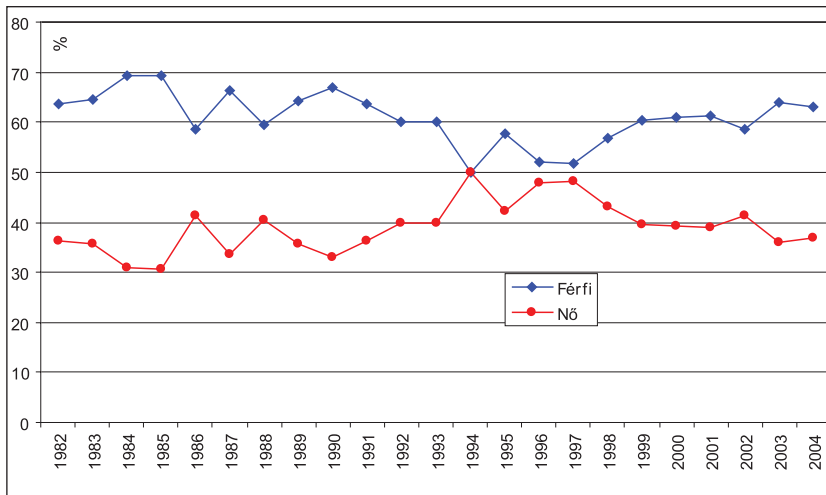
Syphilis latens tarda összesen 50 eset (10,87%), megegyezik az előző évvel.

Syphilis cardiovascularis egy (0,22%), Egyéb késői syphilis és Egyéb syphilitikus megbetegedések két-két esetben (0,44%) került felismerésre.

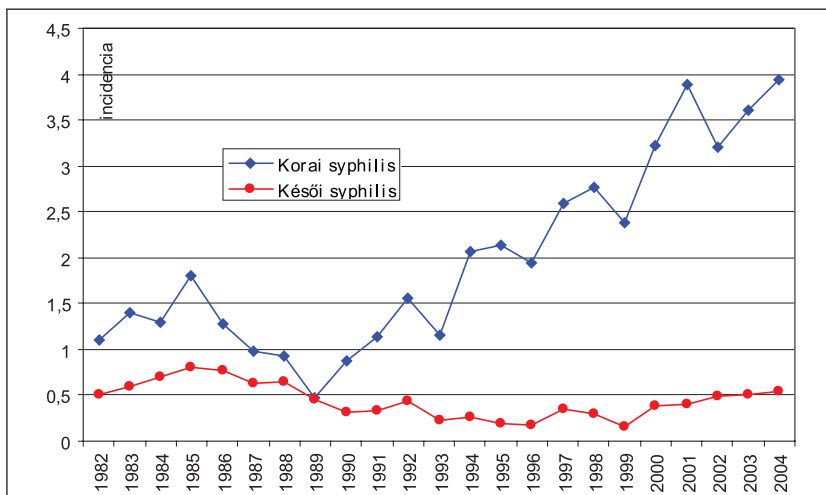
Neurosyphilis 2004-ben nem került bejelentésre.

SYPHILIS KÓRFORMÁK TERÜLETI MEGOSZLÁSA

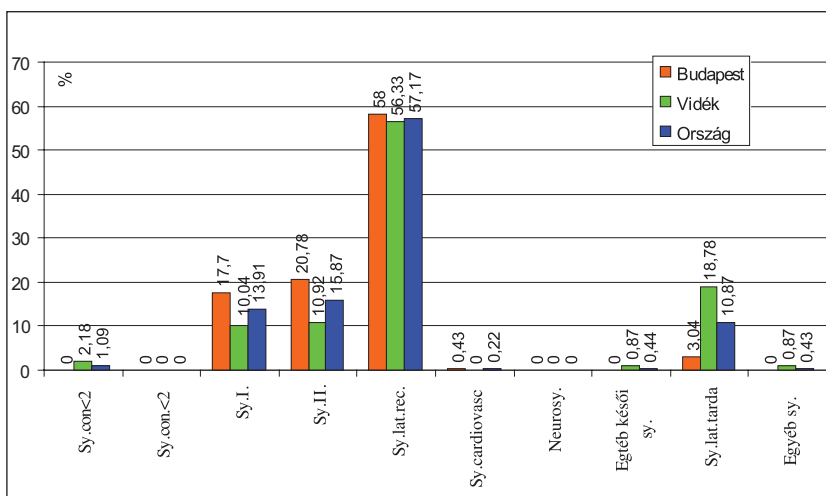
Korai tünetes syphilis Budapesten 38,48%, vidéken 20,96%, országosan 29,78%. Budapesten a syphilis-I. 17,7%, vidéken 10,04%. Budapesten a syphilis másodlagos formája 20,78%, vidéken 10,92%

4. ábra
Syphilis nemek szerinti százalékos megoszlása -1982-2004

5. ábra
Korai (syphilis I-II., latens recens) és késői syphilis incidencia -1982-2004

6. ábra
Syphilis kórformák százalékos megoszlása -2004

Syphilis latens recens Budapesten 58,00, vidéken 56,33%-ban fordult elő.

Syphilis connatalis recens négy esetét vidékről jelentették: Borsod-Abaúj-Zemplén megye: Ózd, Győr-Moson-Sopron megye: Győr, Hajdú-Bihar megye: Debrecen, Jász-Nagykun-Szolnok megye: Szolnok

Syphilis connatalis tarda egy esetét Borsod-Abaúj-Zemplén megye: Ózd jelentette.

Syphilis latens tarda Budapesten 3,4, vidéken 18,78%.

Syphilis cardiovascularis Budapesten 0,43%-ban, *Egyéb késői syphilis*, és *Egyéb syphilitikus megbetegedések* vidéken 0,44%-ban fordult elő. *Neurosyphilis* sem Budapesten, sem vidéken nem jelentettek (6 ábra).

A korai fertőző syphilis *tünetes* szakban nagyobb százalékban diagnosztizáltak Budapesten, mint vidéken (7. ábra).

SYPHILIS KÓRFORMÁK NEMEK SZERINTI SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA

Korai fertőző formában a syphilis nagyobb arányban diagnosztizáltak férfiaknál, mint nőknél. Különösen szembevető a különbség a tünetes szakban (8. ábra).

KORAI FERTŐZŐ SYPHILIS MEGOSZLÁSA KORCSOPORTONKÉNT

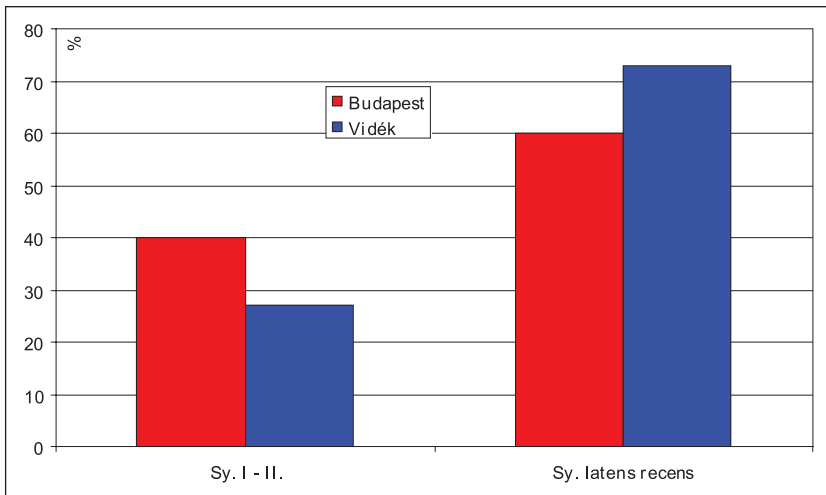
Legtöbb korai fertőző syphilis a 35-44-es, (21,5% - 86 beteg), a 25-29-es (19% - 76 beteg), a 30-34-es (16,5% - 66 beteg), valamint a 45-54-es (15% - 60 beteg) korcsoportban van (9. ábra).

KORAI FERTŐZŐ SYPHILIS KORCSOPORTOK ÉS NEMEK SZERINT

A 15-74 éves korosztályokban a syphilitikus betegek 62%-a férfi, 29%-a nő. A nők száma csak a 15-19-es korcsoportban több, kétszerese a férfiakénak. Az 5-14-es korcsoportban egy női megbetegedést jelentettek (10. ábra).

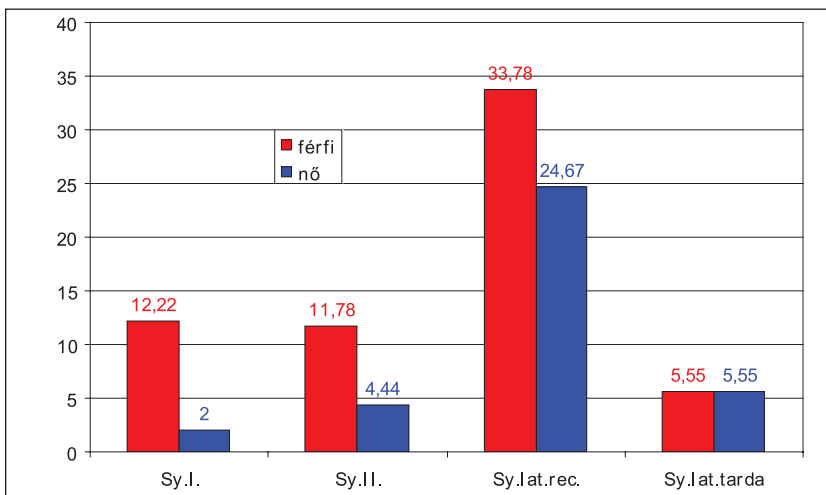
KONTAKTUS KUTATÁSSAL FELDERÍTETT SYPHILIS

Budapesten a korai fertőző syphilitikus betegek 32,73%-a, vidéken 22,03%-a került 2004-ben kontaktus kutatás révén felismerésre (11. ábra).

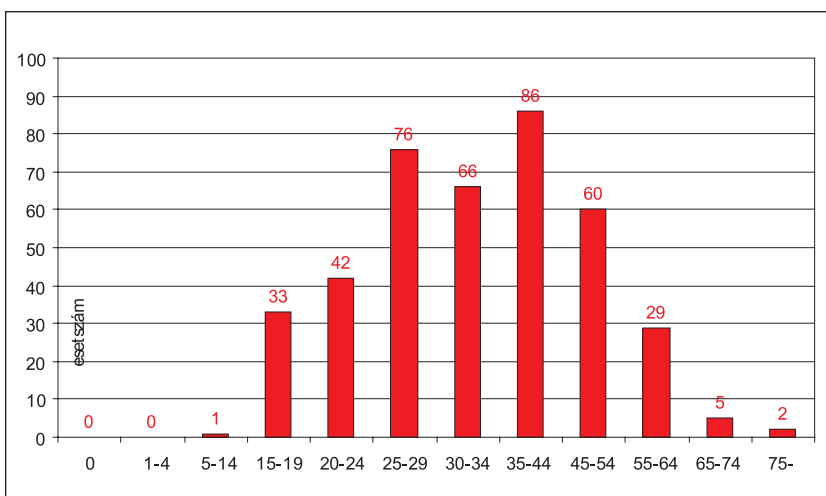
7. ábra

Korai fertőző tünetes, és latens syphilis százalékos aránya Budapesten és vidéken -2004

8. ábra

Syphilis kórformák nemek szerinti százalékos megoszlása -2004

9. ábra

Korai fertőző syphilis korcsoportonként -2004

A kontaktus kutatás elégtelenségét jelzi, hogy egy korai fertőző syphilis betegre eső megnevezett (1,15), megvizsgált (0,75), betegnek talált (0,28), és preventív (0,35) kezelt kontaktusok száma 2004-ben kevesebb, mint az előző években (12. ábra).

SYPHILIS MEGYÉNKÉNT

2004-ben a legtöbb syphilis (összesen 37) Hajdú-Bihar megyében volt. Szabolcs-Szatmár-Bereg és Pest megyében 29, Bács-Kiskun és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 21, Békés megyében 16, Csongrád megyében 13, Baranya és Jász-Nagykun-Szolnok megyében 10, Nógrád megyében 9, Győr-Moson-Sopron megyében 8, Fejér és Komárom-Esztergom megyében 6, Veszprém megyében 5, Somogy megyében 4, Tolna megyében 3, Heves és Vas megyében 1 syphilis kórisméztek. Zala megyéből 2004-ben nem jelentettek syphilis.

Az előző évhez viszonyítva szaporodott a syphilis Pest, Békés, Csongrád, Baranya, Győr-Moson-Sopron, Nógrád, Veszprém, Jász-Nagykun-Szolnok és Vas megyében (13. ábra).

KORAI TŰNETES ÉS LATENS SYPHILIS MEGYÉNKÉNT

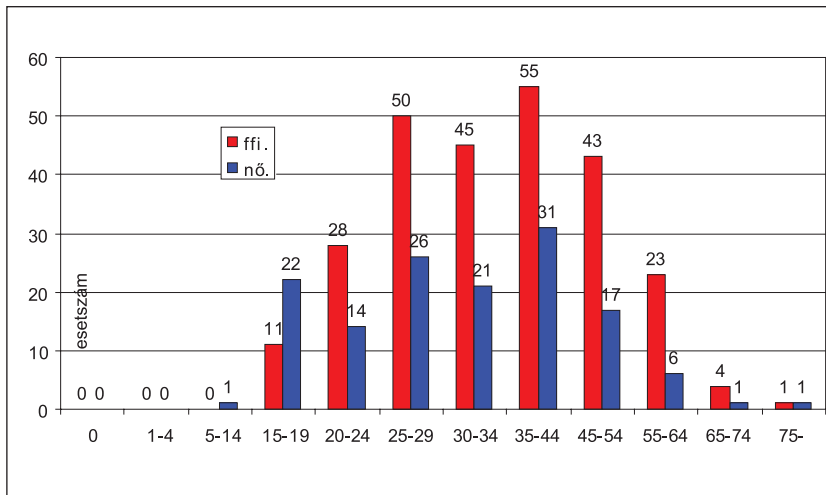
Budapesten a korai fertőző syphilis 39,91%-a tünetes szakban került felismerésre, a megyékben mindössze 27,12%-ban. Leszámítva Hajdú-Bihar és Komárom-Esztergom megyét, vidéken az esetek többségében (Fejér, Nógrád, Jász-Nagykun-Szolnok, Tolna, Vas és Veszprém megyében kizárólag) tünetmentes szakban ismerték fel a korai fertőző syphilis (14. ábra).

A SYPHILIS ORSZÁGOS MOZGÁSÁNAK JELLEMZŐI

1982–2004-ig

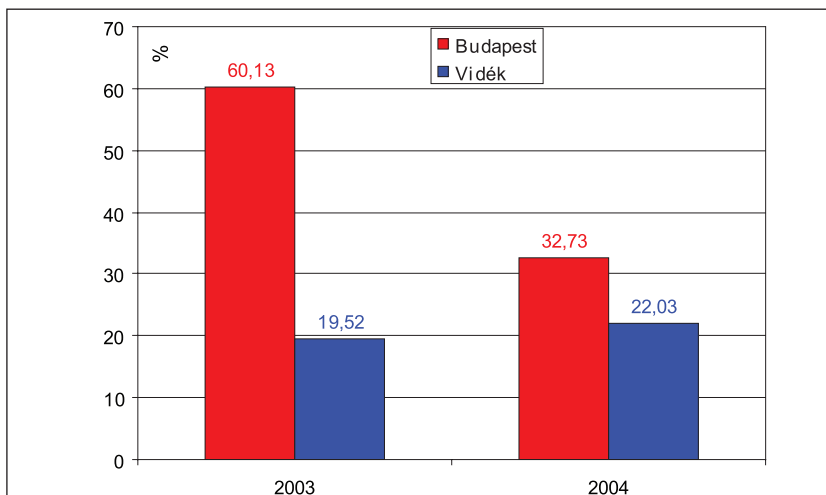
A syphilis évenkénti mozgását Magyarország térképein ábráztuk. Egy pont egy beteget jelent.

1989-ben a kisszámú syphilis főként Budapestre és Pest megyére koncentrált. 1990-ben Budapest és Pest megye mellett Csongrád megyében, 1991-ben a Dunántúlon és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében szaporodott meg a lues. 1992-ben a Duna Tisza köze, a Tisza túl nyugati és északi része, valamint a Dunántúl középső és déli része a leginkább érintett.

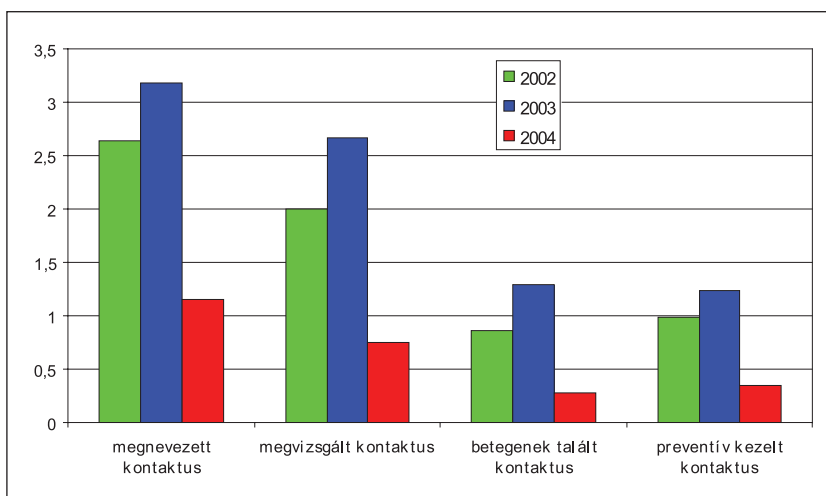
10. ábra

Korai fertőző syphilis korcsoportok és nemek szerint -2004

11. ábra

Kontaktus kutatással felderített syphilis -2004

12. ábra

Egy, korai fertőző syphilises beteg eső kontaktusok száma 2002-2004

1993-1994-1995-1996-ban Észak-Dunántúlon, a Duna-Tisza között, Csongrád megyében, észak-kelet Tiszántúlon és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében szaporodik meg a syphilis.

1997-1998-1999-2000: Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Duna-Tisza köze, észak-kelet Dunántúl (kiemelten Fejér megye), 2000-ben Zala megye jelenti a legtöbb beteget.

2001-2002-2003: Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye, Tiszántúl (kivéve Szolnok), valamint a Dunántúl (Sopron, Veszprém megyékben csökkent) érintett legjobban.

2004-ben Budapesten, kelet-, észak-kelet Magyarországon, főként Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, valamint a Duna-Tisza között a legtöbb a beteg (15. ábra).

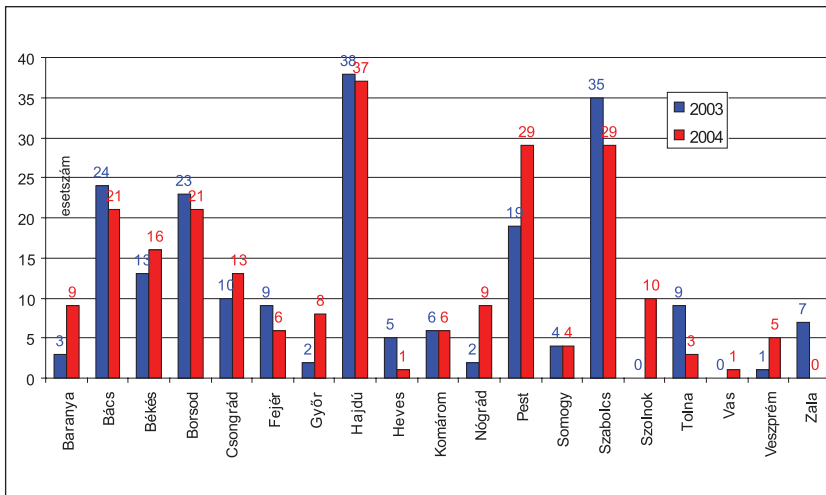
MEGBESZÉLÉS

2004-ben a syphilis, ezen belül a korai fertőző syphilis jelentősen megszorodott, ami főként a budapesti megbetegedések számának emelkedéséből adódik. A syphilis latens recens megszorodása azonban nemcsak a 2004. évre vonatkozik. Míg 1989-ben a korai fertőző syphilis incidenciája 0,48, évről-évre fokozatosan emelkedve, 2004-ben már 3,94. Ugyanakkor a késői syphilis 1989-ben regisztrált 0,46-os incidenciája 2004-ben is mindössze 0,54.

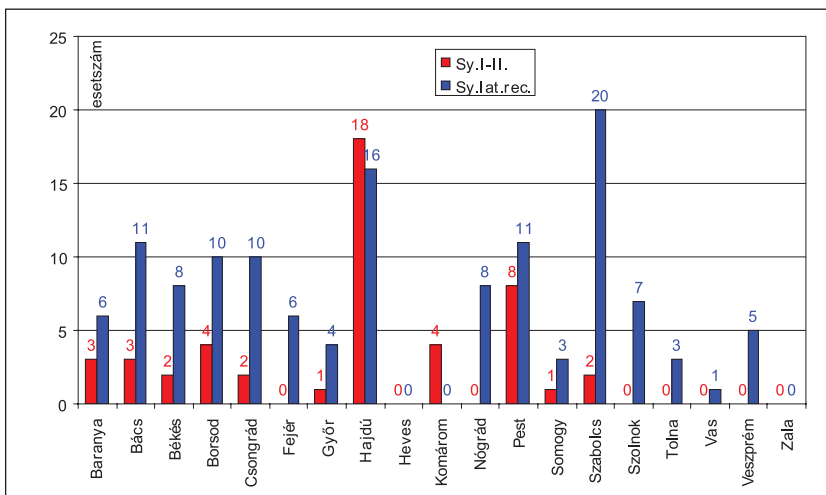
A betegszámot tekintve, az eltérés vidék és Budapest között megszűnt. 1982-től 1986-ig Budapesten, 1987-1991-ig vidéken diagnosztizáltak több syphilist. Az 1992-1996-ig terjedő időszakban a különbség lényegesen csökkent, azonban 1997-ben vidéken ismét megszorodott a syphilis, ez tartott egészen 2003-ig. A Budapestről (49,78%) és vidékről (50,22%) jelentett betegek száma 2004-ben már csaknem azonos.

Tovább fokozódott a nemek közötti különbség. Leszámítva az 1994. évet, mindig is több volt a férfi, mint a nőbeteg, de 1998-tól ez még kifejezettebbé vált. 2003-ban és 2004-ben a betegek 63%-a férfi.

Vidéken nagyobb arányú a korai,

13. ábra
Syphilis megyénként 2003 -2004

14. ábra
Korai tünetes, és latens syphilis megyénként -2004

lappangó szakban, szűréssel felismert syphilis, míg Budapesten több a tünetes szakban diagnosztizált eset. Jellemző a syphilis I. férfi túlsúlya, melynek oka, hogy a férfiaknál leggyakrabban a külső nemi szervekre lokalizált primer affectio a vizsgálat számára könnyebben hozzáférhető.

A korai fertőző syphilis nem kizárólag a fiatalok betegsége. Az 55-64-es korcsoportban csaknem annyi a beteg, mint a 15-19 évesek között, és ellentétben a fiatal korosztállyal, többségük férfi. Még 75 éven felül is jelentettek két beteget.

A kontaktus kutatás nagyon fontos a prevenció szempontjából. Hatékonysága Budapesten az előző évhez viszonyítva csökkent.

Syphilis connatalis recens kevesebb, mind a négy beteget vidékről jelentették.

Földrajzi eloszlást tekintve, legtöbb beteg a Duna-Tisza közben, valamint kelet-Magyarországon került felismerésre.

Az Országos Bőr-Nemikórtani Intézet legfontosabb feladata az antivenereás küzdelem összefogása, szervezése volt. A második világháború alatt Magyarországon is nagymértékben elszaporodó syphilis penicillin-kezeléssel gyógyíthatóvá vált. Az 1952-ben alapított Országos Bőr-Nemikórtani Intézet, és az általa kiépített, jól szervezett munkáját egységes, szakmai szempontoknak megfelelően végző bőr-nemibeteg gondozó hálózat megteremtette a gyógyítás kereteit, az eredményes prevenció lehetőségét, magas szintre fejlesztve a korai diagnózist, és a kontaktus kutatás hatékonyságát. Az OBNI munkatársai szoros, napi munkakapcsolatban álltak a bőr-nemibeteg gondozók szakorvosaival, gondozónőivel. A területi munkát személyes tanácsadással, és a diagnosztikus lehetőségek biztosításával is segítették. Ennek eredményeképpen a syphilis drámai módon csökkent.

A statisztikai adatszolgáltatás, az OBNI fennállásától kezdve, részét képezte az antivenereás tevékenységnek. A syphilis bejelentése - néhány formai, a lényegét nem érintő módosítást leszámítva - nem változott.

A gondozókból havonta beküldött adatokat regisztrálva nemcsak a formai, de a diagnosztikus problémák is felszínre kerültek. Folyamatosan ellenőrizve az adatokat, azonnal jelezni lehetett endémiás góccok (pl. Szabolcs 1997.) kialakulását, lehetővé vált a connatalis syphilis esetek gyors, részletes elemzése.

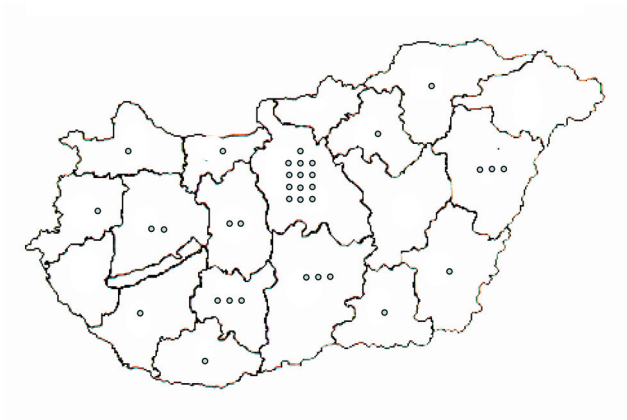
Az OBNI Szervezési és Módszertani Osztálya folyamatosan napra kész adatokat szolgáltatott magyar hatóságoknak, kutatóknak, sajtónak, és külföldre (WHO) is.

A havonta értékelt adatokat az év végén beküldött jelentések identikus adataival összevetve, lehetőség nyílt a korrekcióra, ami gyakran jelentette az összes syphilis esetszám ismételt egyeztetését a gondozókkal. E türelmet igénylő, és aprólékos munka eredményeképpen adataink valódiságát nemzetközileg is elismerték.

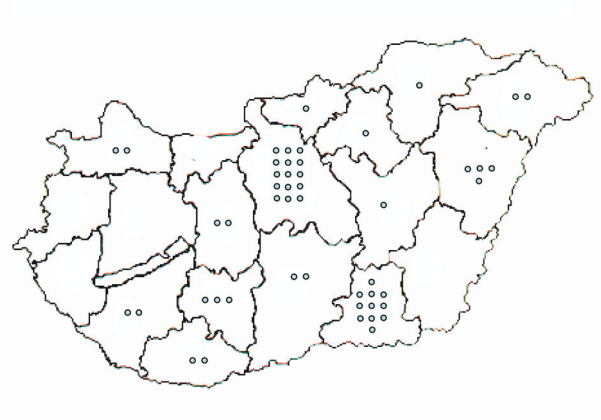
A feldolgozott adatok alapján készültek az éves Statisztikai Jelentések. Az adatok értékelése, elemzése több fejezetet tett ki az „Országos Bőr-Nemikórtani Intézet, Magyarország bőr-nemibeteg ellátási tevékenységéről” szóló éves jelentéseiben is.

Az Intézet megszűntetése már több éve napirenden volt. Ez a munkatársakat elbizonytalanította. A Szervezési és Módszertani Osztály létszáma lecsökkent, az adatbeviteli gondok mindennapossá váltak. Mindezek ellenére a 2004.

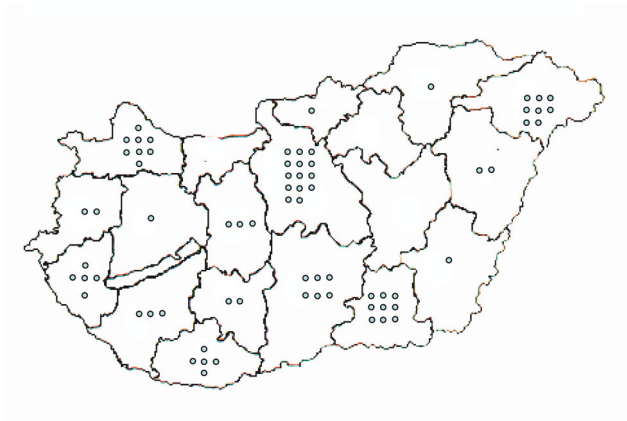
Syphilis 1989. december
Budapest: 63 Vidék: 35 Ország: 98

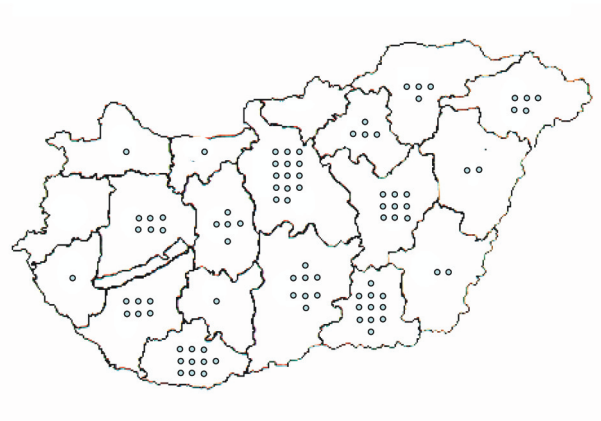
Syphilis 1990. december
Budapest: 75 Vidék: 49 Ország: 124

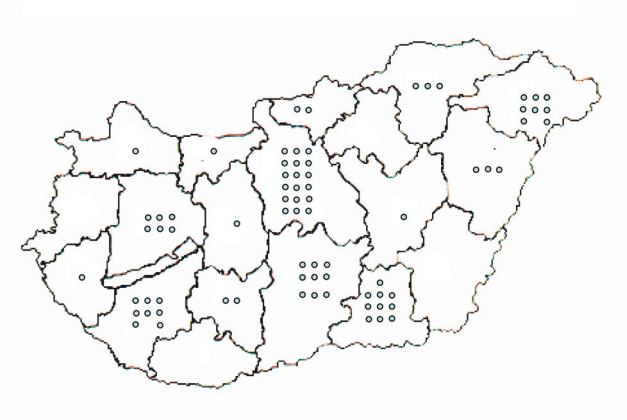
Syphilis 1991. december
Budapest: 80 Vidék: 71 Ország: 151

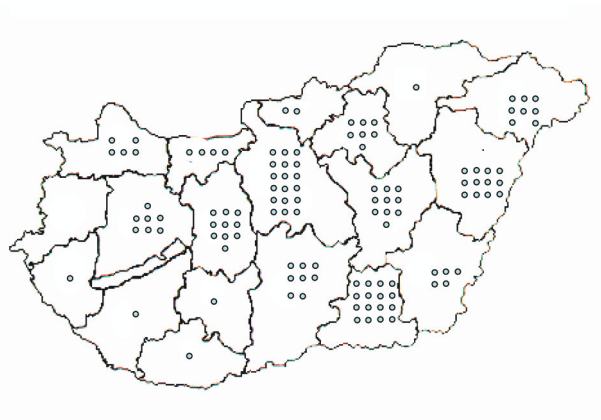
Syphilis 1992. december
Budapest: 115 Vidék: 90 Ország: 205

Syphilis 1993. december
Budapest: 68 Vidék: 74 Ország: 142

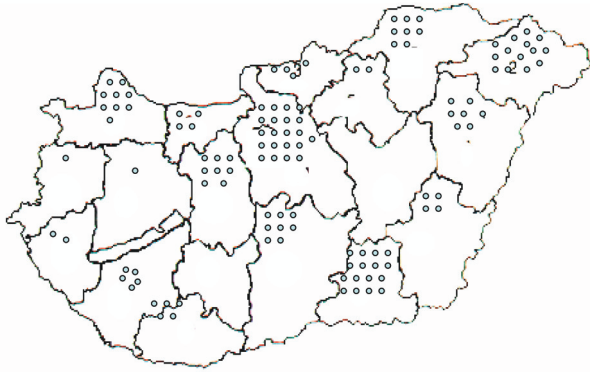

Syphilis 1994. december
Budapest: 124 Vidék: 117 Ország: 241

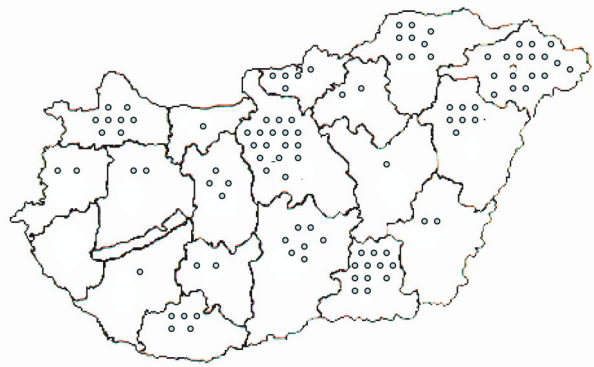

15. ábra
A syphilis országos mozgásának jellemzői évenként - 1982-2004

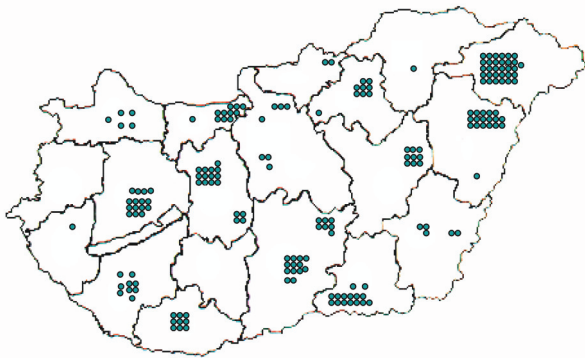
Syphilis 1995 december
Budapest:112 Vidék:127 Ország:239

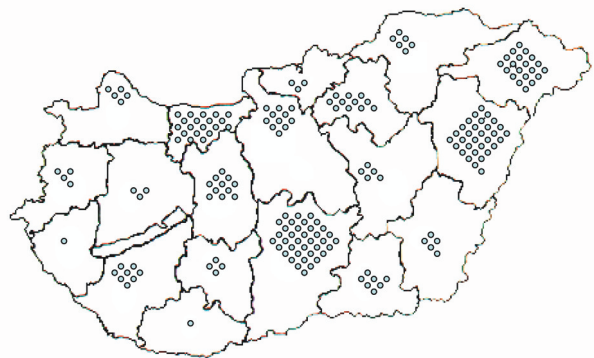
Syphilis 1996 december
Budapest:113 Vidék:106 Ország:219

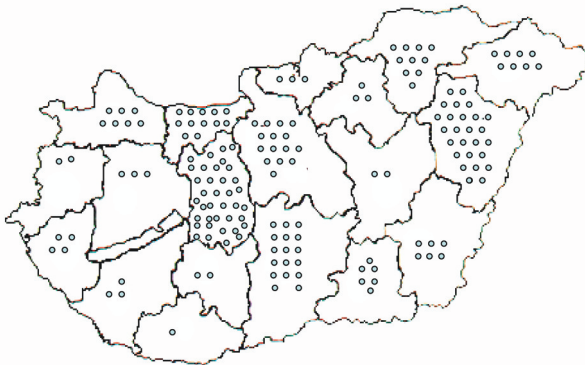
Syphilis 1997. december
Budapest: 111 Vidék:192 Ország: 303

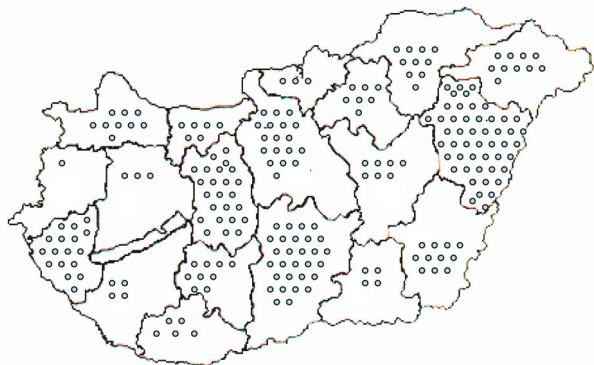
Syphilis 1998. december
Budapest:117 Vidék:195 Ország: 312

Syphilis 1999. december
Budapest:94 Vidék:165 Ország:260

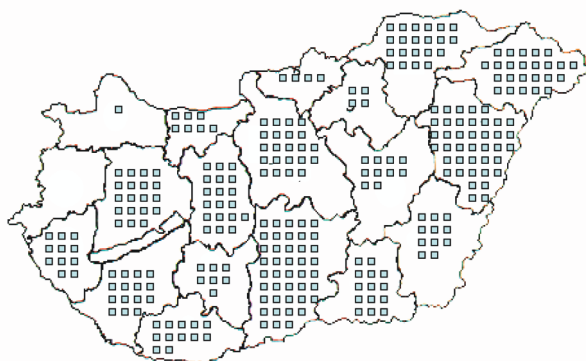

Syphilis 2000. december
Budapest:139 Vidék: 226 Ország: 365

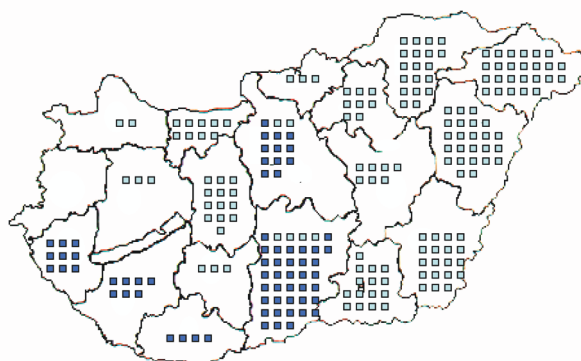

15. ábra
A syphilis országos mozgásának jellemzői évenként - 1982-2004

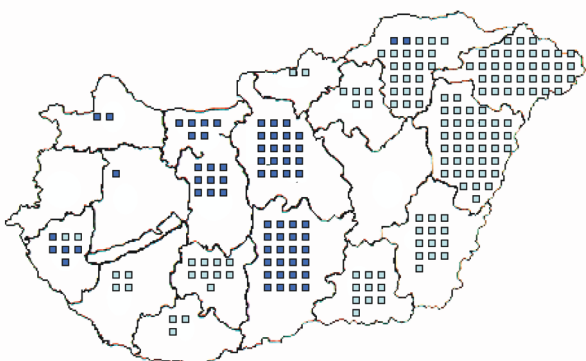
Syphilis 2001. december
 Budapest: 149 Vidék: 283 Ország: 432

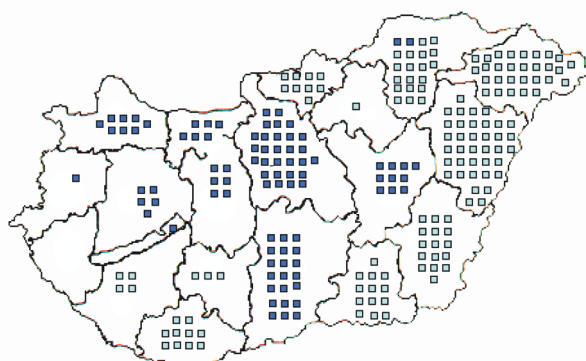
Syphilis 2002. december
 Budapest: 156 Vidék: 226 Ország: 382

Syphilis 2003. december
 Budapest: 153 Vidék: 210 Ország: 363

Syphilis 2004. december
 Budapest: 231 Vidék: 229 Ország: 460

15. ábra

A syphilis országos mozgásának jellemzői évenként - 1982-2004

évi adatok feldolgozása megtörtént. A 2004. évi Statisztikai, valamint az OBNI Jelentés, - az Intézet 2005. március 31. megszűnése után másfél hónappal - a még érvényes, rendelkezésben előírt határidőt betartva, elkészült. Az OBNI ezzel önmagát túlélve, teljesítette utolsó, jogszabályban előírt feladatát.

Köszönetnyilvánítás

Az adatszolgáltatásért ezúton is köszönetünket fejezzük ki Magyarországi bőrnemibeteg gondozóknak.

IRODALOM

1. *Berecz M., Várkonyi V., Horváth A.*: A syphilis epidemiológiai trendjei Magyarországon az 1997. évi megbetegedések tükrében. Magyar Venerológiai Archívum. (1998) *II*, 95-103.

2. *Berecz M., Várkonyi V., Horváth A.*: A syphilis epidemiológiai trendjei Magyarországon az 1998. évi megbetegedések tükrében. Magyar Venerológiai Archívum. (1999) *III*, 101-107.
3. *Berecz M., Várkonyi V., Horváth A.*: A syphilis epidemiológiai trendjei Magyarországon az 1999. évi megbetegedések tükrében. Magyar Venerológiai Archívum (2000) *IV*, 8-14
4. *Berecz M., Várkonyi V., Horváth A.*: A syphilis epidemiológiai trendjei Magyarországon a 2000. évi megbetegedések tükrében. Magyar Venerológiai Archívum. (2001) *V*, 19-29
5. *Berecz M., Várkonyi V., Horváth A.*: A syphilis epidemiológiai trendjei Magyarországon a 2001. évi megbetegedések tükrében Magyar Venerológiai Archívum. (2003)
6. *Berecz M., Várkonyi V., Horváth A.*: Syphilises megbetegedések Magyarországon 2002-ben. Magyar Venerológiai Archívum. (2004) *VI*, 21-31
7. *Berecz M., Várkonyi V., Horváth A.*: Syphilises megbetegedések Magyarországon 2003-ban Magyar Venerológiai Archívum (2004) *VII*, 141-153

Érkezett: 2006. III. 17.
 Közlésre elfogadva: 2006. V. 8.